ఆ పాత పాట మధురం

రాజా

నెలనెలా..ఒక పాత సినిమాలోని పాటల సంగీత సాహిత్య విశ్లేషణ

మాంగల్యబలం

నిర్మాణ కాలంలోను, విడుదలయిన కొన్నిరోజుల వరకు మాత్రమే కాకుండా - దశాబ్దాలు దాటిన తర్వాత కూడా సదుపమానంగా ఉదహరించుకునే రీతిలో, ఉన్నత ప్రమాణాలతో చిత్రాలను నిర్మించిన ప్రతిష్ఠాత్మకమైన అన్నపూర్ణా సంస్థనుండి వెలువడిన మరో మణిపూస మాంగల్యబలం.

1959లో విడుదలయిన ఈ చిత్రంలోని పాటలు - వాటి ఆవిర్భావానికి కారకులైన వారందరి పేరు ప్రతిష్ఠలను శ్రోతల హృదయాలలో మరింత పటిష్ఠం చేస్తూ నేటికీ అలరిస్తున్నాయి. ఏ రాగాన్ని తీసుకున్నా అందులో తనదైన శైలిని, ముద్రని పూర్తిగా ప్రతిబింబించేటట్టుగానే కాకుండా అనుకరించలేనంత అనన్య సాధ్యంగా స్వరపరచటం కూడా మాస్టర్ వేణు ప్రత్యేకతల్లో ఒకటి, ఆయన సంగీతాన్ని సమకూర్చిన ఈ చిత్రంలో గల తొమ్మిది గీతాలలో ఓ నాలుగు పాటలు ఈ నెలలో.

హాయిగా ఆలూ మగలై కాలం గడపాలి హాయిగా
వేయేళ్ళు మీరనుకూలంగా ఒకటై బ్రతకాలి
హాయిగా చేయి చేయిగా ఆలు మగలై కాలం గడపాలి
సతి ధర్మం పతిసేవేయని పతి భక్తిని చూపాలి
అనుదినము అత్తామామల పరిచర్యలనే చేయాలి
పతి ఇంట్లో బంధు జనాల అభిమానం పొందాలి ||పతి||
పదిమందీ నీ సుగుణాలే పలుమార్లు పొగడాలి ||హాయిగా||
ఇల్లాలే ఇంటికి వెలుగని ఎల్లప్పుడు తెలియాలి
సంసారపు బండికి మీరే చక్రాలై తిరగాలి
శరీరాలు వేరేగాని మనసొకటై మసలాలి ||శరీరాలు||
సుఖమైనా కష్టమైనా సగపాలుగా మెలగాలి ||హాయిగా||
ఇరుగమ్మలు పొరుగమ్మలతో ఇంటి సంగతులు అనవద్దు
చీరలు నగలిమ్మని భర్తను చీటికి మాటికి అడగొద్దు
అత్తింటను అదరిపాటుతో పుట్టింటిని పొగడొద్దు అత్తింటి
తరుణం దొరికిందే చాలని 'తలగడ మంత్రం' చదవొద్దు ||హాయిగా||

ఈ పాటను శ్రీ శ్రీ రాశారు. సుశీల, సరోజిని ఆలపించగా తెరపై అభినయించిన వారిలో అలనాటి ప్రముఖ నటి పుష్పవల్లి కుమారుడు, ఈనాటి ప్రసిద్ధ నటి రేఖ సోదరుడు అయిన మాస్టర్ బాబ్జీతోపాటు బేబీ శశికళ, కన్నాంబ, జి.వరలక్ష్మి మరి కొందరు బాల కళాకారులు ఉన్నారు. శ్రీ శ్రీ ఆ రోజుల్లో డబ్బింగ్ చిత్రాలలో బిజీగా ఉండేవారు. 'మీకైతే ప్రత్యేకంగా రాస్తాను' అని నిర్మాత దుక్కిపాటి మధుసూధనరావుగారితో చెప్పి ఈ చిత్రంలో అయిదు పాటలను రాశారాయన. ఈ పాట సన్నివేశాన్ని వివరించి పిల్లలకు అనుకూలంగా ఉండేటట్లు రాయమన్నారు మధుసూధనరావు. 'పెద్దవాళ్ళకు కూడా పనికొచ్చేటట్లు రాస్తాను' అంటూ పై విధంగా రాశారు శ్రీ శ్రీ చివరి చరణంలో 'తలగడ మంత్రం' అంటూ శ్రీశ్రీ చేసిన చమత్కారానికి యూనిట్‌లో అందరూ ముసిముసిగా నవ్వుకున్నారట. ఖచ్చితంగా వేరు చేసి, వ్యత్యాసాన్ని చూపలేనంత దగ్గరగా కాఫీ, పీలూరాగాలను మిశ్రమం చేసుకుంటూ మాస్టర్ వేణు స్వరపరిచారీ గీతాన్ని.

తెలియని ఆనందం నాలో కలిగినదీ ఉదయం
పరవశమై పాడే నా హృదయం ||తెలి||
కలకలలాడెను వసంతవనము
మై మరిపించెను మలయానిలము ||కల||
తీయని ఊహల ఊయల లూగి
తేలే మానసము - ఏమో ||తెలి||
రోజాపూసే రోజాపూలు ఒలికించినవి నవరాగాలు ||రోజా||
పరిచయమైన కోయిల పాటే
కురిసే అనురాగం - ఏమో ||తెలి||
అరున కిరణముల గిలిగింతలతో
కరిగిన తెలిమంచు తెరలే తరలి
ఎరుగని వింతలు ఎదుటే నిలచి
వెలుగే వికసించే - ఏమో ||తెలి||

ఈ పాటను సుశీల పాడగా సావిత్రి, అక్కినేని అభినయించారు. శ్రీశ్రీ రాయగా దేశ్, తిలక్ కామోద్ రాగాలలో మలచబడ్డ ఈ పాట ఈ నాటికీ సుశీల క్రెడిట్స్‌లో ఒకటిగా నిలిచిపోయింది. 'రోజాపూసే రోజాపూలు' చరణంలో 'ఒలికించినవి నవరాగాలు' తర్వాత దేశ్ రాగంలో సుశీల చేసిన ఆలాపన మనసుని ఎంతగానో ఉత్తేజపరుస్తుంది. అలా లీనం చేసుకుంటూ ఉత్తేజపరిచే గుణం ఉండబట్టే ఇవాళ మనం వింటున్న 'బజే సర్గమ్ హర్ తరఫ్‌సే' దేశభక్తి గీతానికి దేశ్ రాగాన్ని ఎన్నుకున్నారేమోననిపిస్తుంది. ఈ 'తెలియని ఆనందం' పాటను నిజానికి ఊటీలో కొన్ని సన్నివేశాలతో పాటు చిత్రీకరించవలసి ఉంది. 40 రోజులపాటు షూటింగ్ ప్లాన్ చేసుకుని యూనిట్ మొత్తం అక్కడకు వెళ్ళి ఎనిమిది రోజుల పాటు షూటింగ్ చేశాక ఎడతెరిపిలేని వర్షం మొదలయి షెడ్యూల్ అంతా క్యాన్సిల్ అయింది. సెప్టెంబరులో అయితే అక్కడ వర్షాలు ఉండవని అప్పుడు తీసుకుందామని వెనక్కి వచ్చేశారు. సెప్టెంబరులో తనకు నెలలు నిండుతాయని చెబుతూ తాను గర్భవతినన్న శుభవార్తను తెలియచేసింది సావిత్రి. దాంతో ఊటీలో తీసిన సన్నివేశాలను తిరుపతి సన్నివేశాలుగానూ, కొంత కథ తిరుపతిలో జరిగినట్టుగానూ మార్చి వాహినీ స్టూడియోలో ఈ పాటకోసం ప్రత్యేకంగా సెట్‌వేసి తీసారు.

తిరుపతి వెంకటేశ్వరా! దొరా! నీవె
దిక్కని నమ్మినామురా
ఉన్నవాళ్ళు నీ కోసం పుణ్యానికి వస్తారు
కడుపు చూసి యాచిస్తే కసిరి తిట్టిపోస్తారు ||తిరుపతి||
మిట్టరాళ్ళ దారి పోయి సిమెంటు రోడ్డు వెలిసింది
కాలినడక మారిపోయి కార్ల వసతి కలిగింది
వచ్చే పొయ్యే వారికెల్ల వసరు బాగ కుదిరింది
బిచ్చగాళ్ళ బొచ్చెలోన గచ్చకాయ పడింది ||తిరుపతి||
పొంగల్ పులిహోర బూంది అట్టు
చక్కెర పొంగల్ వడ లడ్డు బొబ్బట్టు
ఆరగించని నీ పేరున అర్పణ చేస్తుంటారు
ప్రసాదాలు వంతులేసి పంచుకుని తింటారు
నీకు మాకు సున్నమేనయో! నీవైనగాని
నిగ్గదీసి అడగవేమయో! ||తిరుపతి||
ఉన్నది చాలదని హుండీలో డబ్బువేసి
వరములెన్నో కోరుకుంటారు
మేము జానెడు పొట్టకని బిచ్చం ఎత్తామని
ఉరిమి చూసి తరుముకొస్తారు
పోలీసులు పిలుస్తారు వ్యానులోన
పొలిమేర దాటిస్తారు ||తిరుపతి||
ఆపదలో మొక్కువారె అసలు భక్తులనుకోకు
ఆకలితో కొల్చు మమ్ము అన్యులమని యెంచకు
భేదాలకు తావులేక ఆదర్శమ్మున చూచుకో
సర్వసముడవన్న పేరు సార్థకమ్ము చేసుకో
దైవమన్న పేరు నిలుపుకో - ఈ పేదవాళ్ళ
కడుపు మంట తీర్చి ఏలుకో ||తిరుపతి||

ఈ పాటను కొసరాజు వ్రాయగా జమునారాణి ఆలపించారు. సుకుమారి అనే నటి నృత్యం చేసి అభినయించింది. ఈ సుకుమారి తర్వాతి రోజుల్లో 'లవ-కుశ' చిత్రంలో 'విరిసె చల్లని వెన్నెల' అనే పాటకు నృత్యం చేసి ఎంతోమంది ప్రేక్షకుల చేత 'సుకుమారి అంటే ఈవిడే' అన్న గుర్తింపును తెచ్చుకుంది. ట్రావెన్కూర్‌లో పుట్టి కేరళ నుంచి వచ్చింది కనుక కాలక్రమేణా మలయాళ చిత్ర పరిశ్రమకు వెళ్ళిపోయింది. ఆ తరువాత నాగార్జు నటించిన 'రక్షకుడు' సినిమాలో సుస్మితాసేన్‌కి బామ్మగా నటించి మళ్ళీ తెలుగు ప్రేక్షకుల కంటబడింది. కృష్ణవంశీ 'మురారి'లో మహేష్ బాబు చేత ముద్దుగా 'శబరీ' అని పిలిపించుకునే మామ్మ పాత్రలో కనిపించి ప్రేక్షకులతో కంటతడి పెట్టించింది. ఆ తరువాత ఎన్నో ఛానల్స్ ప్రసారం చేసిన పెక్కు డబ్బింగ్ సీరియల్స్‌లో కనబడింది. ఈ పాటలో ఇంకో విశేషం కూడా ఉంది. ఆదుర్తి సుబ్బారావు దర్శకత్వం వహించిన సినిమాలకు ఎడిటర్ గా పనిచేసి, తర్వాత రోజుల్లో ఉపాయంలో

అపాయం, ఖైదీబాబాయ్, మంచి బాబాయ్ చిత్రాలకు దర్శకత్వం వహించిన టి.కృష్ణ ఈ పాటలో తెల్లచొక్కా వేసుకుని, కళ్ళజోడు పెట్టుకుని, రేలంగి పక్కన నిలబడి ఓ ప్రేక్షకుడిగా కనిపిస్తారు.

ఇక సాహిత్యపరంగా ఎన్నదగిన విశేషం ఒకటుంది ఈ పాటలో. మొత్తం సాహిత్యమంతా అవలోకించి చూడండి. ఇన్నేళ్ళ తర్వాత కూడా ఇవాళ్టికీ పరిస్థితులు అలాగే ఉన్నాయేంటి అనిపించే విధంగా రాసిన కొసరాజు దార్శనికతయే ఈ పాటలోని విశిష్ట గీత రచయితలకు ఆ స్వేచ్ఛ, స్వాతంత్ర్యాలను ఇచ్చి వారి ప్రతిభ మీద నమ్మకంతో వేచి ఉండే రోజులవి. అందుకు తగ్గట్టుగానే కొసరాజు వంటి రచయితలు కూడా తగు క్రమశిక్షణతో స్పందించేవారు.

ఆ: చెక్కిలి మీద చెయ్యి జేర్చి చిన్నదాన
నీవు చింత పోదువెందుకే ఇంతలోన
నీ చిక్కులన్ని తీరిపోయె చిటికెలోన
ఆ: చేసిన మేలు మరువలేను చిన్నవాడ
నీకు చేతులెత్తి మొక్కుతాను వన్నెకాడ
నా జీవితమె మారిపోయె నేటితోడ
ఆ: ఆడదాని బ్రతుకంటె తీగ వంటిది
బాగా నీరు పోసి పెంచకుంటె సాగనంటదీ
ఆడదాని బ్రతుకంటె తీగ వంటిది
బాగా నీరు పోసి పెంచకుంటె సాగనంటదీ
మగతోడు ఉంటేనే జోరుగుంటది
అది మూడుపువులారు కాయలౌతుంటది ||చెక్కిలి ||
ఆ: చదువు సంధ్యాలేని చవటను గానోయ్
నీ చాతుర్యమంతా నే కనిపెడితినోయ్
చదువు సంధ్యాలేని చవటను గానోయ్
నీ చాతుర్యమంతా నే కనిపెడితినోయ్
మగవారి నాటకాలు వినియుంటినోయ్
వారి మోజులెంత బూటకాలో తెలుసుకొంటినోయ్ ||చేసిన||

ఆ: ఒంటిగానె బతుకంత నడుపుకొందువా
అబ్బ జంట జోలి లేకుండ జరుపుకొందువా
ఒంటిగానె బతుకంత నడుపుకొందువా
ఒంటిగానె బతుకంత నడుపుకొందువా
అబ్బ జంట జోలి లేకుండ జరుపుకుందువా
లోకులంటె కాకులని మరచిపోదువా
ఈ లోకమంటె లెక్కలేక ఎగిరిపోదువా ||చెక్కిలి||
ఆ: ఊక దంపు నీతులన్ని ఆలకిస్తినోయ్
నీ ఊహలోని కిటుకంతా విప్పి చూస్తినోయ్ ||ఊక||
సూటిపోటి మాటలన్ని కట్టిపెట్టవోయ్
ఇంక చాటు మాటు చూపులన్ని దాచిపెట్టవోయ్ ||చేసిన ||

ఈ పాటను మాధవ పెద్ది సత్యం, జిక్కి పాడగా రేలంగి, రాజసులోచన అభినయించారు. జానపద బాణీలో సాగే ఈ పాటను ఆ రకం గీతాలకు పేరెన్నికగన్న కొసరాజు రాశారు. జానపద గీతాలు ఎక్కువగా వినిపించే హరికాంభోజి రాగానికి జన్యమైన నారాయణి అనే రాగానికి ఉండే స్వరాల మధ్య ఈ పాట సంచరించిదని చెప్పవచ్చు. పల్లవిలో కొసరాజు పదాలెంత ఛమక్కునిచ్చాయో మాధవపెద్ది గళం అంతటి ఝలక్ నిచ్చిందని చెప్పడానికి ఓ చిన్నపిట్ట కథ ఉంది.

'మాంగల్యబలం' చిత్రాన్ని తమిళంలో 'మంజిల్ మహిమై'గా ఏకకాలంలో తీసారు. తమిళ గీతాలకు రచయితగా ఉడుమలై నారాయణ కవిని ఎన్నుకున్నారు. ఆయనకు సంగీతంలో కూడా ప్రవేశం ఉంది. ఉడుమలై శరబమ్ ముత్తుస్వామి కవి వద్ద శిష్యరికం చేసి ఆయన మీద గౌరవంతో తన పేరుకు కూడా 'ఉడుమలై' అన్న పదాన్ని చేర్చుకున్న సంస్కారి ఆయన. కొన్ని వ్యక్తిగత కారణాల వలన 'చెక్కిలి మీద చెయ్యి జేర్చి' పాత తమిళ వెర్షను రాయలేక పోవటంతో ఆయనకు అసిస్టెంట్‌గా ఉన్న కె.యస్.గోపాలకృష్ణ చేత ఆ తమిళ గీతాన్ని రాయించడం జరిగింది. తర్వాత కాలంలో ఈ కె.యస్.గోపాలకృష్ణ దర్శకునిగా ప్రసిద్ధుడైనారు కూడా.

'ఆనదు ఆచ్చి పోనదు పోచ్చి' అంటూ కె.యస్.గోపాలకృష్ణ రాసిన పాటను విని 'చెక్కిలి మీద చెయ్యి జేర్చి' పాటలో ఉన్న ఛమక్కు లేదు నేను తిరిగి రాస్తాను రెమ్యునిరేషన్ అక్కర్లేదు అంటూ బాధపడ్డారట ఉడుమలై నారాయణ కవి. ఎలాగోలా ఆయన్ని సమాధాన పరిచారు మధుసూధనరావు. అలా ఉండేవి ఆ రోజుల్లో తపన.. నిజాయితీ..

ఇటువంటి అనుభూతులను ఎన్నిటినో అందించే మిగిలిన పాటల గురించి వచ్చే నెలలో...

ఆ నాటినుంచీ ఈ నాటి వరకూ వచ్చిన, వస్తున్న సినిమాల్లోని పాటల సాహిత్యం గురించీ, సంగీతం గురించీ సాధికారకంగా, సవివరంగా, సరళంగా, సమగ్రంగా విశ్లేషించగల ఒకే ఒక్క సీనియర్ మోస్ట్ జర్నలిస్ట్ రాజా. 'కౌముది' పాఠకులకోసం ఆయన వ్యాసాలని నెలకొకటి అందిస్తున్నాం. ఒక్కసారి నిన్నటి తరం పాటల్ని నెమరు వేసుకుందాం.. ఆ నాటి మధుర స్వరాలని మరోసారి గుర్తు తెచ్చుకుందాం.

ఇ-మెయిల్ ఎడ్రసు: raja.musicologist@gmail.com *బ్లాగు:* ***http://musicologistraja.blogspot.com/***

Click here to share your comments on this article.